

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra církevních dějin

Bakalářská práce

Antonín Liška – biskup českobudějovický

Vedoucí práce: ThDr. Rudolf Svoboda, Th.D.

Autor práce: Martin Jeleček

Studijní obor: Náboženská výchova a etika

Forma studia: Prezenční

Ročník: 3.

2012

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury. Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě (v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Teologickou fakultou) elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 28. 2. 2012

Děkuji vedoucímu mé bakalářské práce ThDr. Rudolfu Svobodovi, Th.D. za velkou trpělivost, ochotu, metodické vedení, a cenné připomínky, bez kterých by tato práce nemohla vzniknout. Dále děkuji Mons. Václavu Kulhánkovi, P. Pavlu Liškovi a paní Ing. Traxlerové za jejich ochotu a spolupráci. Velké díky patří také mé rodině a mé snoubence, kteří mne celou dobu podporovali.

Obsah

Úvod.....	5
1. Čas mládí a zrání.....	7
1.1 Rodina a výchova	7
1.2 Škola a volba budoucího povolání.....	8
1.3 Noviciát v Českých Budějovicích.....	9
1.4 Další studia	10
2. Život v čase totality (1950-1987).....	11
2.1 Akce Kláštery.....	11
2.2 Antonín Liška knězem	11
2.3 V civilním zaměstnání	12
2.4 Rok 1968.....	14
2.5 Doktorát	16
2.6 Práce na Českém ekumenickém překladu	16
2.7 Problémy se Sekretariátem pro věci církevní	18
3. Působení v Praze (1987-1991).....	20
4. Biskupem v Českých Budějovicích (1991-2003).....	23
4.1 Počátky biskupského působení	23
4.2 Léta ve správě diecéze	24
4.3 Problémy stáří	27
4.4 Úmrtí.....	29
5. Osobnost biskupa Antonína Lišky očima jeho spolupracovníků.....	31
5.1 Josef Hes	31
5.2 P. František Sobíšek	32
5.3 P. Václav Kulháněk.....	33
Závěr	34
Seznam zdrojů.....	36

Úvod

Minulé století bylo mimo jiné i stoletím totalitních režimů. Jelikož má člověk sklon rychle a snadno zapomínat, chtěl bych, aby tato práce byla alespoň malým svědectvím o tom, jak těžce se žilo některým lidem v období totality v naší zemi. Události, které se staly, jsou pro dnešního mladého člověka hodně vzdálené, někdy až nepředstavitelné. Život kněze a biskupa Antonína Lišky, stejně jako mnoho dalších podobných životních osudů, ukazuje, jak se žilo v období komunismu. Prožil onu „slavnou“ noc zatýkání řeholníků i následujících 20 let, kdy nemohl veřejně vykonávat to, co si nejvíce přál.

Toto téma své bakalářské práce jsem si zvolil proto, že je pro mne zajímavé a poučné studovat dějiny. Způsob, jakým řešili naši předci těžké životní situace, ale i to, jak prožívali svůj obyčejný každodenní život, pro nás může být v době dnešního morálního úpadku velkým příkladem.

Cílem mé práce je sestavit první ucelený životopis biskupa Antonína Lišky. Proto se budeme snažit prozkoumat všechny možné zdroje informací vypovídající o jeho životě a činnosti, systematicky je roztřídit a zpracovat. V současné době neexistuje žádné větší sepsané dílo o životě biskupa Antonína Lišky. Krátký text o něm nacházíme pouze v knize Českobudějovická diecéze od Jaroslava Kadlece. Písemné prameny, ze kterých budeme v práci vycházet, jsou uloženy hlavně v Archivu Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele na Svaté Hoře u Příbrami. Dalším zdrojem informací bude Archiv Biskupství českobudějovického. Dalšími prameny jsou rozhovory. Velmi důležitý je audio záznam rozhovoru z roku 2001 ve Volyni, kde sám otec biskup Antonín Liška mluví o svém životě. Dalším velkým pramenem je rozhovor s pamětníkem P. Václavem Kulhánkem, archivářem Biskupství českobudějovického, který mnoho let spolupracoval s Antonínem Liškou. Doplňující informace pochází z rozhovoru se synovcem otce biskupa, P. Pavlem Liškou, který je farářem v Netolicích.

Práce je uspořádána chronologicky. Postupujeme od narození otce biskupa až po jeho smrt. Základní údaje o životě Antonína Lišky, ze kterých budeme vycházet, nalézáme v kněžské matrice Biskupství českobudějovického, kde je zaznamenal kronikář P. Václav Kulhánek. První kapitolu věnujeme období dětství a zrání, které je velmi důležité v životě každého člověka, protože se utváří základy budoucí osobnosti.

Druhá kapitola zachycuje Antonínův život mezi lety 1950-1987. Rok 1950 byl významným mezníkem v životě české církve i Antonína Lišky, protože v dubnu tohoto roku došlo ze strany státu k uvěznění řeholníků v internačních kláštorech a zabavení jejich majetku. Ve třetí kapitole sledujeme působení Antonína Lišky v Praze, mezi léty 1987-1991. Následuje čtvrtá kapitola Biskup českobudějovický. Závěr práce tvoří 5. kapitola, která popisuje osobnost Antonína Lišky z pohledu jeho blízkých spolupracovníků.

1. Čas mládí a zrání

1.1 Rodina a výchova

Antonín Liška se narodil 17. 9. 1924 v Bohumilicích u Vimperku,¹ jako třetí z devíti dětí.² Malá vesnička Bohumilice se nachází přibližně 9 km severně od města Vimperku v okrese Prachatice v podhůří Šumavy.

Liškovi bydleli v malé vesnické chalupě, ke které patřilo 5 ha pozemků a mívali až 5 kusů dobytka, o který se starala matka.³ Otec byl vyučený řezník a pracoval jako soukromý zemědělec. Při zemědělství měl ještě malé řeznictví. Jednou za týden porazil kus dobytka a v neděli prodával maso lidem, když šli z kostela.⁴ V Bohumilicích byli v té době 3 řezníci, řeznictví Liškových bylo nejmenší. Navíc během okupace byl zaveden lístkový systém, tak otec řeznictví zavřel, protože by byl nucen k dodávkám masa. Maminka pracovala celý život v domácnosti a v hospodářství.⁵

Liškovi měli celkem 9 dětí, ale pouze 6 dětí se dožilo dospělosti (3 bratři a 3 sestry). Dvě Antonínovy sestry se staly řeholicemi v Kongregaci Školských sester de Notre Dame. Třetí sestra se vdala, ale záhy zemřela na nevyлéčitelnou nemoc. Bratr František se oženil a měl děti. Druhý bratr Stanislav emigroval do Ameriky a stal se knězem v kongregaci redemptoristů. V současné době žije pouze sestra Martina a bratr Stanislav v Kanadě.⁶

Malý Antonín byl pokřtěn v kostele Nejsvětější Trojice v Bohumilicích. Jeho rodiče byli hodně věřící lidé. Otec se s dětmi každý večer pravidelně modlil. Výuka náboženství byla v této době povinná a Liškovi ji považovali za samozřejmost. Rodina chodila pravidelně každou neděli na mši do kostela v Bohumilicích,⁷ kde malý Antonín už od útlého mládí ministroval.⁸

Jak jen to bylo možné, byly děti zapojovány do prací v hospodářství. Postupně jak dorůstaly, střídaly se u různých lehkých prací. Zhruba od 6 let děti pásly husy,

¹ Srov. Kněžská matrika Biskupství českobudějovického.

² Srov. KADLEC, J. *Českobudějovická diecéze*, České Budějovice, 1995, s. 44, ISBN: 80-901602-3-9.

³ Srov. Osobní vzpomínky Mons. Antonína Lišky, viz. rozhovor ze srpna 2001. Digitální záznam v majetku P. Pavla Lišky.

⁴ Srov. Osobní vzpomínky P. Pavla Lišky, viz. rozhovor z října 2011. Digitální záznam v majetku autora.

⁵ Srov. Osobní vzpomínky Mons. Antonína Lišky, viz. rozhovor ze srpna 2001.

⁶ Srov. Osobní vzpomínky P. Pavla Lišky, viz. rozhovor z října 2011.

⁷ Srov. Osobní vzpomínky Mons. Antonína Lišky, viz. rozhovor ze srpna 2001.

⁸ Srov. Mozaika ze vzpomínek, *In: Aktuality-Setkání*, roč. 1991, č. 5, s. 1.

od 8 let hlídaly krávy a od 10 let pomáhaly s prací na poli.⁹ „V rodině Liškových nikdy nebylo zvykem navenek projevovat city. Vše se bralo tak, jak to život přinášel. Co ale bylo v rodině vždy, to byl dobrý vztah k Církvi. Rodiče v dětech pěstovali postoj, když je něco třeba udělat, tak to prostě udělej.”¹⁰

1.2 Škola a volba budoucího povolání

Antonín chodil do obecné školy v Bohumilicích, kde bylo 5 tříd. Poté pokračoval v měšťanské škole ve Vimperku. Do Vimperku děti chodily z Bohumilic většinu roku pěšky, pouze přes zimu jezdily vlakem. Tak uběhly v poklidu další tři roky Antonínova života. Avšak začátek čtvrtého roku školní docházky ve Vimperku byl poznamenán okupací. Vimperk byl zabráný Němci a měšťanská škola se musela přestěhovat do obce s neobvyklým názvem Čkyně. Výuka 4. ročníku, kam chodil také mladý Antonín, probíhala v chudobinci. Naproti třídě přes chodbu bydleli obecní chudí. Mladý Antonín neměl rád sport. Pokud mu zbylo trochu volného času, četl hlavně knihy.¹¹

Po skončení měšťanské školy se měl dle rodinné tradice vyučit řezníkem. Proti tomu se však ohradili Antonínovi učitelé, kteří rozpoznali nadaného žáka. Antonín měl totiž po celou dobu ve škole ze všech předmětů jedničky.¹² Konec měšťanské školy sám Antonín označuje za přelom, kdy se musel rozhodnout, jakou životní cestu zvolit. Jeho teta z Volyně tehdy jezdila pravidelně na pout' na Svatou Horu a tam se seznámila s redemptoristy. A tak se prostřednictvím tety rodina Liškových dozvěděla o řádovém gymnáziu redemptoristů v Libějovicích. Studium tam bylo na tehdejší dobu velmi levné, ale pro chudou rodinu Liškových i tak nedosažitelné. Jeden rok stál přibližně 1.000,- Kčs. V tomto poplatku bylo zahrnuto ubytování, praní prádla, strava, učebnice, sešity a výuka. Jediné co student potřeboval, bylo prádlo a věci osobní hygieny. V nelehké situaci zasáhla opět teta z Volyně a pomáhala rodině Liškových hradit poplatky za studium.

Všechny překážky nakonec padly a Antonín v letech 1939-1942 studoval

⁹ Srov. Osobní vzpomínky Mons. Antonína Lišky, viz. rozhovor ze srpna 2001; viz. také Mozaika ze vzpomínek, In: *Aktuality-Setkání*, roč. 1991, č. 5, s. 1.

¹⁰ Osobní vzpomínky P. Pavla Lišky, viz. rozhovor z října 2011.

¹¹ Srov. Osobní vzpomínky Mons. Antonína Lišky, viz. rozhovor ze srpna 2001.

¹² Tamtéž.

gymnázium redemptoristů v Libějovicích u Vodňan.¹³ Během studia bydlel s bratrem Františkem v tzv. juvenátu u redemptoristů v Libějovicích a domů jezdil jen na prázdniny. Aby je doma mladší sourozenci nerušili, dávali si s bratrem na dveře ceduli „Klausura.“ Dle vzpomínek sestry Martiny, byl Antonín výborným studentem, ale jeho nejbližší měli obavy o jeho zdraví, protože měl často kašel a byl hubený.¹⁴ O prázdninách pak chodil pomáhat sousedům na pole a za to dostával potravinové lístky nebo naturálie, což byla v té době velká pomoc pro rodinný rozpočet.¹⁵

Po 5 letech gymnaziálních studií, když Antonín skončil kvintu, Němci juvenát v Libějovicích rozpustili a gymnázium uzavřeli. Další rok proto jezdil z domova až do Písku, kde dělal sextu.¹⁶ „*V Písku mu profesoři odpouštěli první hodinu, aby nemusel z domova vyjíždět brzy ráno.*“¹⁷

1.3 Noviciát v Českých Budějovicích

Po úspěšném zakončení 6. ročníku gymnázia v Písku Antonín nastoupil do noviciátu redemptoristů v Českých Budějovicích.¹⁸ Dne 15. 8. 1944 složil těsně před dvacátými narozeninami řeholní sliby a vstoupil do kongregace redemptoristů. Zde pak prožíval noviciát a pokračoval ve studiích.¹⁹ Takto uběhl v Českých Budějovicích další rok Antonínova života. Pravděpodobně díky častému stěhování unikl totálnímu nasazení. V podstatě všichni ostatní Liškovi spolužáci narození v roce 1924 byli totálně nasazeni.

Z této doby (leden 1945) nacházíme v archivu redemptoristů na Svaté Hoře svazeček listů napsaný Antonínovou rukou. Můžeme tedy předpokládat, že myšlenky zde uvedené jej velmi oslovily, protože si je celá léta schovával. Název zní: „Poznámky na okraj naší úcty k Božskému srdci Páně.“ Na ukázkou uvádíme alespoň pár vět: „*Ohlédneme-li se kolem sebe, podíváme-li se ve světle víry na život společnosti, zatají se nám dech a zachvějeme se hrůzou. Celé lidstvo, celý svět se všemi vymoženostmi,*

¹³ Srov. Zemřel biskup Mons. Antonín Liška. In: *Aktuality*, 2003, č. 18, s. 1.

¹⁴ Srov. Ze vzpomínek sestry Martiny. In: *Setkání - Diecézní časopis pro křesťanské společenství*, 1994, č. 5, s. 9.

¹⁵ Srov. Osobní vzpomínky Mons. Antonína Lišky, viz. rozhovor ze srpna 2001.

¹⁶ Tamtéž.

¹⁷ Ze vzpomínek sestry Martiny. In: *Setkání - Diecézní časopis pro křesťanské společenství*, 1994, č. 5, s. 9.

¹⁸ Srov. Osobní vzpomínky Mons. Antonína Lišky, viz. rozhovor ze srpna 2001.

¹⁹ Srov. Zemřel biskup mons. Antonín Liška. In: *Aktuality*, 2003, č. 18, s. 1.

se vsí vyspělostí kultury, se vsí svou krásou, pŕivabem se řítí v šíleném kvapu za tím, že lahodí smyslŕm, že hoví jeho vášním - v lehkomyšlné bujnosti a nerozumnosti - a často též v zběsilé a zaslepené nenávisti šlape nejen Církev, kříž a zákon Kristův, nýbrž i přirozený zákon mravní.”²⁰ Dále čteme: „Kněz tedy musí být svatým sám pro sebe, pro důstojnost svého úřadu i pro spásu duší. A o tuto povinnou svatost musíme usilovat ze všech sil již nyní. Jak? My, redemptoristé musíme vystupovati na hory svatosti po stezce, kterou nám ukázal náš svatý zakladatel - askezí lásky. Láska je důvod, cesta i cíl naší svatosti.“²¹

1.4 Další studia

Po skončení noviciátu se mladí redemptoristé nemohli přihlásit do veřejného gymnázia, proto studovali septimu soukromě v redemptoristickém klášteře ve Staré Boleslavi. Na tento rok vzpomíná otec biskup Liška v rozhovoru ze srpna 2001, jako na jeden z nejhezčích roků svého života i přesto, že to byl rok 1945 a končila 2. světová válka. Ve Staré Boleslavi totiž bylo krásné prostředí, dobří učitelé a spolubratři. Zde v tomto klášteře, spolu s ostatními redemptoristy, prožil poslední válečný rok a příchod ruských vojsk. Po válce dokončovali mladí redemptoristé středoškolská studia na Jiráskově státním gymnáziu v Praze. V roce 1946 Antonín odmaturoval a nastoupil do teologického učiliště redemptoristů v Obořišti u Dobříše. V Obořišti bydlel a studoval 2 roky.²²

V roce 1948 byl představenými poslán dokončit studia na Teologickou fakultu do Prahy. Zde se měl připravovat na doktorát ze Starého zákona a seznámit se s diecézními bohoslovci.²³ Budoucí doktor teologie Liška měl přednášet v řádovém semináři redemptoristů v Obořišti u Dobříše, kde sám dříve studoval. V Praze však Antonín stihl vystudovat jen 3. a 4. ročník teologie. V roce 1950 měl již hotovou biblickou státnici ze Starého i Nového zákona a připravoval se na státnici historicko-právní. K jejímu složení už ale nedošlo.²⁴

²⁰ Archiv Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele Svatá Hora, složka Antonín Liška.

²¹ Tamtéž.

²² Srov. Osobní vzpomínky Mons. Antonína Lišky, viz. rozhovor ze srpna 2001; viz. také Mozaika ze vzpomínek, In: *Aktuality-Setkání*, roč. 1991, č. 5, s. 1.

²³ Tamtéž.

²⁴ Srov. Osobní vzpomínky P. Václava Kulhánka, viz. rozhovor z července 2011.

2. Život v čase totality (1950-1987)

2.1 Akce Kláštery

V životě československé církve začala další těžká etapa. Za její počátek můžeme považovat den 14. října 1949, kdy byl Národním shromážděním schválen soubor nových církevních zákonů. Tyto zákony potlačovaly základní práva člověka zaručená Ústavou a státu dávaly pravomoc k zásahům do vnitřních záležitostí katolické církve.²⁵ Katolická církev byla považována za jednoho z hlavních nepřátel komunistického režimu. Proto byl vypracován plán Akce „K” - kláštery, jehož cílem byla násilná likvidace mužských řeholních řádů. Ve čtvrtek v noci ze 13. na 14. dubna roku 1950 byli všichni řeholníci přepadeni a odvezeni do koncentračních klášterů.²⁶ Mladý doktorand Liška byl internován spolu s ostatními redemptoristy na poutním místě v Králíkách v Orlických horách.²⁷ V Králíkách byli řeholníci internováni od dubna do září. Byli zde tvrdě hlídáni, nesměli je navštívit ani příbuzní.²⁸

Z Králík je Antonín 5. září roku 1950 poslán do vojenské služby k PTP - Pomocným technickým praporům²⁹ - ve slovenském Komárnu. Odtud je pravděpodobně 20. září poslán se svou rotou do Hájnik u Zvolena. V Hájnikách se 1. března 1951 poprvé setkávají budoucí přátelé Antonín Liška a Václav Kulhánek. Rok jsou společně ubytováni v jedné místnosti a sdílejí spolu vojenskou dvoupatrovou postel, Václav Kulhánek spal nahoře a Antonín Liška dole. P. Kulhánek na svého tehdejšího spoluvězně vzpomíná jako na dobrého kamaráda a pracovitého člověka.³⁰

Biskup Liška na toto období svého života vzpomíná takto: *„Já říkám, že nám tam zle nebylo. Nás tam bylo 60 spolužáků. A ostatní to byli známí, samí bohoslovci a kněží. Ale byla to vojna dpoměrně tvrdá. Přes den jsme pracovali, večer jsme měli*

²⁵ Srov. VAŠKO V. *Dům na skále 2: Církev bojující. 1950 - květen 1960*. Kostelní vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007, s. 13. ISBN: 978-80-7192-892-8.

²⁶ Srov. LETZ R. *Postavenie Katolickej cirkvi v Československu v rokoch 1948-1989 s osobitným zreteľom na česko-slovenské vzťahy*. In: Weis M., Svoboda R. a kol. *Kříž pod rudou hvězdou*. České Budějovice: JIH, 2009, s. 59-60. ISBN: 978-80-86266-30-5.

²⁷ Srov. Osobní vzpomínky P. Václava Kulhánka, viz. rozhovor z července 2011.

²⁸ Srov. Osobní vzpomínky Mons. Antonína Lišky, viz. rozhovor ze srpna 2001.

²⁹ Srov. VAŠKO V. *Neumlčená: Kronika katolické církve v Československu po druhé světové válce*. Praha: Zvon, 1990, s. 213-217.

³⁰ Srov. Osobní vzpomínky P. Václava Kulhánka, viz. rozhovor z července 2011.

školení. V neděli bývalo volno, mohli jsme dokonce na bohoslužbu do kostela.”³¹

2.2 Antonín Liška knězem

Během vojny Antonín Liška tajně přijal kněžské svěcení. Stalo se tak 22. 9. 1951 z rukou pražského pomocného biskupa Kajetána Matouška v Praze – Krči, v kapli Školských sester.³² O tom ale v té době nikdo nevěděl. Veřejná primiční mše svatá se nekonala, za její odsloužení hrozilo vězení.

Na otázku co ho přivedlo ke kněžství Antonín Liška, již jako biskup, v rozhovoru odpověděl: „*Ke kněžství je třeba Božího volání. To se zpravidla projevuje prostřednictvím lidí a různých životních situací. Pro mne byl podnětem příklad mého bratra, který studoval v gymnáziu u redemptoristů v Libějovicích. Tam mě to „chytilo” nadosmrti. Šel jsem potom obvyklou cestou: noviciát, teologie v řádovém ústavu v Obořišti, teologie v Praze. Po vysvěcení jsem prožil 21 roků postupně na vojně a v továrnách.*”³³

Mladý novokněz se po svém tajném vysvěcení v Praze vrací do vojenské služby u PTP, kde stráví ještě dva a půl roku. Z vojny je zpět do civilu propuštěn 30. prosince roku 1953.³⁴ Toto datum máme potvrzené nejen z rozhovoru s P. Václavem Kulhánkem, ale i díky písemnému záznamu rozhovoru s otcem biskupem. Antonín Liška v něm uvádí, že u PTP strávil 3 roky a 4 měsíce.

2.3 V civilním zaměstnání

Následujících 18 let (1954-1971) bydlí Antonín v Bohumilicích v rodném domě a vykonává civilní zaměstnání. Nejprve pracuje v ústředí Jednoty v plánovacím oddělení. Po dvou letech je však propuštěn, protože studoval teologii a má bratra za hranicemi. Poté je půl roku doma. Jelikož je právě léto, pomáhá při žních a později taktéž při podzimních pracích na poli. Od nového roku nastupuje do Okresního průmyslového kombinátu ve Vimperku, kde pracuje jako mzdový účetní. Avšak po roce

³¹ Srov. Osobní vzpomínky Mons. Antonína Lišky, viz. rozhovor ze srpna 2001.

³² Srov. Kněžská matrika Českobudějovického biskupství.

³³ Zápis rozhovoru s Mons. Antonínem Liškou. Archiv Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele Svatá Hora, složka Antonín Liška.

³⁴ Srov. Osobní vzpomínky P. Václava Kulhánka, viz. rozhovor z července 2011.

a půl opět přichází další prověrky a další propuštění. Antonín je se svým špatným kádrovým posudkem přeřazen do výroby ve stejném podniku. Jeho novou pracovní náplní je obsluhovat automat vyrábějící kuličky na prádlo. V této době Antonína oslovují bývalí spolužáci, kteří nyní pracují v pobočce KOOH-I-NOORU v Bohumilicích, aby šel k nim dělat skladníka. Liška však nechce, protože se bojí, že při dalších prověrkách hrozí další propuštění. Jeden ze spolužáků, kteří ho oslovili, je v Bohumilicích předsedou strany, druhý předsedou odborů a oba Antonínovi slibují, že nebude propuštěn. Antonín tedy znovu mění zaměstnání a odchází pracovat do KOOH-I-NOORU v Bohumilicích. Musíme uvést, že Antonínovi spolužáci své slovo dodrželi a on v továrně v Bohumilicích pracuje dlouhých 14 let. Zde se z pozice skladníka postupně vypracuje až na pozici výrobního dispečera a zástupce vedoucího. Během zaměstnání ještě dálkově studuje v Českých Budějovicích strojní průmyslovou školu.³⁵

V roce 1957, když je Antonínovi 33 let, mu náhle umírá otec, který se pravděpodobně nikdy nedozvěděl, že je jeho syn knězem. Představení totiž Antonínovi nařídili, že o svém kněžství prozatím nemůže říci ani rodičům. Po otcově smrti Antonín bydlí dál v rodném domku společně s maminkou a se sestrou Martinou, která je řeholnicí v Kongregaci Školských sester de Notre Dame. Sestra Martina také bydlí u matky v Bohumilicích, protože kláštery byly v této době zavřené a ona ani nestihla složit věčné sliby. Chodí tedy pracovat na statek, kde se stará o dobytek a dojí krávy.³⁶

Situace byla tehdy náročná, protože dům měl jen 2 obytné místnosti, v jedné menší místnosti bydlel Antonín a v té druhé maminka a sestra Martina. Antonínova místnost byla průchozí a procházelo se skrze ni do zadní místnosti, kde bydlela matka se sestrou. Antonín ráno vstával kolem páté hodiny a z práce chodíval kolem čtvrté hodiny odpoledne. Po návratu z práce ještě musel pracovat okolo chalupy, ke které patřila velká zahrada. Po splnění všech každodenních pracovních povinností, mu zbývalo ještě vykonat povinnosti kněžské. Tajně doma sloužil mši svatou, modlil se breviář, růženec a rozjímal. Druhá věc byla, že o tom, nikdo nesměl vědět, ani jeho maminka a sestra v té době nevěděli, že je knězem.³⁷

³⁵ Srov. Osobní vzpomínky Mons. Antonína Lišky, viz. rozhovor ze srpna 2001.

³⁶ Srov. Osobní vzpomínky P. Pavla Lišky, viz. rozhovor z října 2011.

³⁷ Tamtéž.

Sestra Martina na toto období vzpomíná následovně: „*Jistě bylo pro něj těžké pracovat na poli a v továrně. Ale i tam poznali jeho schopnosti, takže tam zastával různé funkce a vystudoval i strojní průmyslovku. Pomáhal v obci, vedl obecní účetnictví, doučoval chlapce. Překládal. Zůstal stále velkým čtenářem. Samozřejmě se zúčastnil všeho, co se dělo kolem kostela, zpíval s námi Vánoční mše a podobně. Náš život se stal svátečnějším, když jsme se mohli dozvědět, že už je knězem a když doma sloužil mši svatou. Prožili jsme za ta léta mnoho krásného i těžkého. Byly tam i chyby, to ví jen Pán Bůh. Bratr mi byl v životě velkým pomocníkem a rádcem, na všechno dovedl odpovědět a vždy se snažil udělat, co jsem potřebovala. Vždycky jsem litovala, že nemohl své nadání uplatnit jako profesor, myslím, že k tomu měl výborné předpoklady.*”³⁸

Nyní se pokusíme zodpovědět otázku, jak Antonín Liška snášel to, že nemohl dlouhou dobu po vysvěcení veřejně vykonávat své kněžské povolání? Tato životní zkouška byla pravděpodobně hodně tvrdá a Antonín ji snášel jako oběť. Ze dvou zdrojů máme potvrzeno, že o Antonínově kněžství až do roku 1968 nevěděli ani jeho nejbližší. Mši svatou musel sloužit doma tajně, když byli ostatní pryč. Pouze denní modlitbu církve (breviář) se nemusel modlit tajně, protože ještě před nástupem do vojenské služby u PTP byl vysvěcený na jáhna a s jáhenským svěcením již nastává povinnost modlit se breviář. P. Václav Kulhánek říká, že Antonín Liška měl velkou důvěru v Pána, věřil, že vše je v rukou Božích. Situace se změnila až v roce 1968, kdy nastalo uvolnění. Neuvěřitelných 17 let, tedy musel mladý novokněz čekat, než mohl začít oficiálně působit.³⁹

2.4 Rok 1968

Zpočátku došlo k určitému uvolnění ze strany režimu. Změnily se i podmínky pro život církve. Biskupové se mohli vrátit do svých sídel, a mnoho kněží, kteří předtím neměli státní souhlas, mohlo nastoupit na fary do duchovní správy.⁴⁰ V srpnu 1968 ale proběhla okupace sovětskými vojsky a komunistický režim začal opět přitvrzovat.⁴¹

V tomto roce mohl Antonín poprvé veřejně oznámit, že je knězem. Problémem

³⁸ Ze vzpomínek sestry Martiny. In: *Setkání*, 1994, č. 5, s. 9.

³⁹ Srov. Osobní vzpomínky P. Václava Kulhánka, viz. rozhovor z července 2011.

⁴⁰ Srov. Osobní vzpomínky Mons. Antonína Lišky, viz. rozhovor ze srpna 2001.

⁴¹ Srov. PERNES J. Čas obětí: Odpor československé veřejnosti proti sovětské okupaci od srpna 1968 do srpna 1969. In: FAJMON H. (ed.), *Sovětská okupace Československa a její oběti*. Brno: CDK, 2005, s. 11-21. ISBN: 80-7325-048-9.

bylo pouze nedokončené studium teologie. A tak se znovu sešli přátelé z vojny, tentokrát u přijímacího pohovoru v Litoměřickém semináři. Knězi Liškovi zbývalo dostudovat letní semestr z 5. ročníku a Václavu Kulhánkovi zbývalo dostudovat 4 roky. V této době tak Liška, konečně mohl dokončit svá teologická studia, která začala už v roce 1948! Po skončení studia teologie na Teologické fakultě v Litoměřicích, se přišel P. Liška hlásit o místo v duchovní správě v Českých Budějovicích. Tehdy v Českobudějovické diecézi působil krajský církevní tajemník Leo Drozdek, který byl považován za nejpřísnějšího krajského církevního tajemníka v republice. A Drozdek tehdy řekl, že Liška nedostane státní souhlas ke kněžskému působení v Českobudějovické diecézi ani v té nejposlednější farnosti na Šumavě. Důvody byly zřejmé: byl to řeholník, redemptorista a měl bratra kněze v cizině. Snad ironií osudu se Liška vrací do Českobudějovické diecéze po mnoha letech jako biskup.⁴²

Protože nedostal státní souhlas v Českobudějovické diecézi, žádal o místo v arcidiecézi Pražské. Zde byla naštěstí oproti jižním Čechám úplně jiná situace. Pozice krajského církevního tajemníka nebyla v této době obsazena vyškoleným komunistou, ale zastával ji obyčejný úředník. Ten dal souhlas každému kandidátovi navrženému arcibiskupstvím. Jakmile přišlo na udělení státního souhlasu pro výkon kněžského povolání P. Antonínu Liškovi, nenastal žádný problém a souhlas mu byl udělen.⁴³

Jak se dočítáme v kněžské matrice Biskupství českobudějovického, byl 15. 5. 1971 P. Antonín Liška oficiálně ustanoven farním administrátorem v Poříčí nad Sázavou a *excurendo*⁴⁴ administrátorem ve Vranově. Farnost Poříčí nad Sázavou Antonín spravoval 15 let a během této doby k sobě často brával svoji starou matku. Bývala u něj třeba i 3 měsíce a pak byla 3 měsíce v Bohumilicích na chalupě⁴⁵.

Na léta strávená v Poříčí nad Sázavou, vzpomíná Antonín Liška v rozhovoru s Jaromírem Matouškem jako na krásná. Měl na starosti 7 kostelů a všechny potřebovaly velkou rekonstrukci. Tak po celou dobu svého působení postupně kostely opravoval. Práce trvaly vždy od jara až do podzimu, než začalo mrznout. Farář z Poříčí si u lidí získal velký obdiv, protože na opravách kostelů pracoval společně s dělníky.

Kněží v Benešovském okrese měli štěstí na církevní tajemníky. Nejdříve zastával místo okresního církevního tajemníka bývalý krejčí, ten ale brzy odešel

⁴² Srov. Osobní vzpomínky P. Václava Kulhánka, viz. rozhovor z července 2011.

⁴³ Srov. Osobní vzpomínky Mons. Antonína Lišky, viz. rozhovor ze srpna 2001.

⁴⁴ Pojem *excurendo* znamená, že farnost je spravovaná administrátorem (farářem) z jiné farnosti.

⁴⁵ Srov. Osobní vzpomínky P. Pavla Lišky, viz. rozhovor z října 2011.

do důchodu. Po něm nastoupil pan Měchura, bývalý holič, který prošel koncentračním táborem s kardinálem Štěpánem Trochtou. Oba dva tajemníci nebyli zastánci tvrdého komunismu, ale spíše obyčejní lidé semletí politickým režimem. Na farářích nevyžadovali nic mimořádného a do jejich práce moc nemluvili.⁴⁶

2.5 Doktorát

Dalším velkým okamžikem Liškova života je obhajoba doktorátu z Teologie. V kněžské matrice Biskupství českobudějovického se dočítáme, že doktorem teologie byl promován na Teologické fakultě v Litoměřicích 24. 6. 1975.

Tématem doktorátu bylo Zmrtvýchvstání v moderní exegezi. Uvádíme alespoň pár myšlenek: *„Svědectví Písma svatého o zmrtvýchvstání Kristově je v posledních desetiletích středem zájmu exegeze. Tato práce chce být pokusem o přehled a rozbor současných výkladů velikonočních událostí. Úlohou vědeckého zkoumání velikonočních evangelií není odůvodnit pravdu velikonočního poselství nebo ji dokázat, nýbrž učinit toto poselství pro nás srozumitelným a ukázat, že je věrohodné. "Vstal," "byl vzkříšen" je metafora, která v lidských pojmech a slovech chce vyslovit nadlidskou zkušenost, něco, co se zcela vymyká zkušenosti žijícího člověka. Z celého pojetí Nového zákona a zvláště z celé 15. kapitoly 1. listu Korintánům vyplývá, že se při vzkříšení Ježíšově nejedná o znovuoživení zemřelého Ježíše a jeho návrat do tohoto pozemského života, nýbrž o konečné vysvobození z moci smrti, o radikální proměnu a plné oživení Ježíše z Nazareta ve všech rovinách jeho bytí do konečného (eschatologického) života Božího.“*⁴⁷

2.6 Práce na Českém ekumenickém překladu

S velkým nasazením se doktor Liška také podílel na českém ekumenickém překladu Písma svatého - byl členem komise pro překlad Nového zákona. O jeho aktivitách v této oblasti svědčí velké množství dokumentů a korespondence, která zůstala zachována v archivu redemptoristů na Svaté Hoře v Příbrami. Ze zachovaných dokumentů je patrné, že Liškovi velmi záleželo na tom, aby II. vydání

⁴⁶ Srov. Osobní vzpomínky Mons. Antonína Lišky, viz. rozhovor ze srpna 2001.

⁴⁷ LIŠKA, A. *Zmrtvýchvstání v moderní exegezi*, Poříčí nad Sázavou, 1975, Disertační práce, Teologická fakulta v Litoměřicích, s. 2.

českého ekumenického překladu Bible vyšlo i s deuterokanonickými knihami. V dopise, ze dne 10. 3. 1988 čteme:

„Vážení a milí bratři, obracím se na Vás, pracovníky na ekumenickém překladu Písma svatého a Starého zákona speciálně, s prosbou o posouzení a radu. Slyšel jsem, že ERC bude vydávat Bibli tak, jak vyšla v Charitě (tj. s úvody a případně poznámkami), ale bez deuterokanonických knih.

Nelíbí se mi to, jsem toho názoru, že jako ekumenické vydání resp. ekumenický překlad by se mělo vydávat celé Písmo. Když vyšlo I. vydání v roce 1979, bylo omluvitelné, že tam deuterokanonické knihy nejsou, a to tím, že ještě nebyl dokončen jejich překlad. Nyní s tím argumentovat nelze!

Vím, že je to záležitost těžká, zvláště když dominantní osobností je profesor Bič (možná, že mu křivdím?), ale myslím si, že je třeba tuto věc probojovat, že je to minimum co mohou a mají nekatolíci pro e k u m e n i c k ý překlad udělat, protože asi všude si prosadili svoje stanoviska. To, že s překladem začali a že jich na něm nejvíce pracovalo, nemůže mít navěky platnost rozhodujícího argumentu. Ekumenický překlad není pro ně, ale pro čtenáře ze všech církví.

Chci tedy panu kardinálovi navrhnout, aby sbor ordinářů napsal v tom smyslu ERC.⁴⁸

A chtěl bych právě slyšet Vaše stanovisko, názory, doporučení, než to p. kardinálovi dám. Prosím, napište mi. Nebo jestli v dohledné době budete v Praze, řeknete mi. Nerad bych zase, abychom přišli pozdě.”⁴⁹

Pravděpodobně od roku 1975 se Antonín Liška stává členem Metropolitního církevního soudu v Praze,⁵⁰ který fungoval též jako soud druhé instance pro diecéze České Budějovice, Hradec Králové a Litoměřice. Metropolitní církevní soud takto existoval až do roku 1982. V lednu 1981 zaslal kardinál Tomášek prosbu k Nejvyššímu soudu Apoštolské signatury o povolení vytvořit jeden interdiecézní církevní soud pro celou českou provincii se sídlem v Praze. Žádosti bylo vyhověno a 30. května 1982 byl zřízen pro celou českou provincii interdiecézní církevní soud se sídlem v Praze jako tribunál první instance.⁵¹

⁴⁸ ERC je Ekumenická rada církví.

⁴⁹ Archiv Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele Svatá Hora, složka Antonín Liška.

⁵⁰ Srov. Osobní vzpomínky P. Václava Kulhánka, viz. rozhovor z července 2011.

⁵¹ Srov. SKOUMALOVÁ, M. *Církevní soudy Římskokatolické církve v českých a moravských diecézích po roce 1948*. Olomouc, 2011. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Cyrilometodějská teologická fakulta. Katedra církevního práva. Vedoucí práce Monika Menke. s. 44.

Předsedou tohoto soudu byl ustanoven generální vikář Pražské arcidiecéze ThDr. František Vaněk. Ale od 27. listopadu 1983 začal platit nový kodex kanonického práva a podle něj nemůže být generální vikář předsedou diecézního soudu. Proto se po ThDr. Vaňkovi stává v roce 1984 ThDr. Antonín Liška předsedou interdiecézního církevního soudu v Praze. Tuto funkci vykonává až do svého nástupu v Českých Budějovicích.⁵²

2.7 Problémy se Sekretariátem pro věci církevní

V roce 1985 umírá P. Dr. Jan Jaroš, který byl v letech 1951-1985 tajným provinciálem redemptoristů. Domníváme se, že po smrti P. Jaroše komunistické úřady podezřívaly P. Lišku, že se stal novým provinciálem redemptoristů. Celá tato problematika je složitá, protože k ní existuje málo písemných dokumentů. Události a ustanovení se tehdy nezapisovaly z důvodu utajení a strachu z pronásledování komunistickým režimem. Pamětník redemptorista P. Vaněk, který mj. píše kroniku, potvrzuje, že P. Antonín Liška provinciálem redemptoristů nebyl. A v Kronice pražské provincie redemptoristů psané P. Zemánkem nacházíme záznam, že po smrti P. Jaroše, byl v období 1985-1990 provinciálem redemptoristů P. František Hurina. Sám Antonín v dopise z 11. května 1987 adresovaném Státnímu sekretariátu pro věci církevní při ministerstvu kultury ČSR v Praze, píše:

„Dr. Jaroš, provinciální představený, mě pověřil, když už byl stár a nemocen, abych mu pomáhal v péči o spolubratry. Po jeho smrti jsem v tom pokračoval, ne jen z piety k zemřelému a ne jen z bratrského vztahu, ale též proto, že jsem to považoval za svou povinnost vzhledem ke zmíněnému pověření.

Nyní jsem tuto situaci po Vaší návštěvě znovu promyslel podle řehole a zvykového práva v kongregaci, abych si ujasnil otázku autority. Pokud představený neměl oficiálně ustanoveného zástupce a sám pro jednotlivé případy nikoho výslovně neurčil, potom jej při nepřítomnosti a v nutných a neodkladných případech zastupoval další člen v pořadí vstupu do kongregace. Musel se snažit jednat v intencích představeného a jemu se potom zodpovídal.

Dr. Jaroš mi neřekl, že mě ustanovuje za svého zástupce nebo nástupce.

⁵² Srov. Osobní vzpomínky P. Václava Kulhánka, viz. rozhovor z července 2011. Pozn. tato informace je potvrzena i z Aktualit.

Ve smyslu uvedených zásad mám za to, že autorita, kterou mám vůči spolubratřím, není jen čistě morální, nýbrž na základě onoho pověření aspoň pro nezbytné případy je zástupnou pravomocí ve shora uvedeném smyslu. Tato zástupná pravomoc se netýká - jako ostatně ani pravomoc představeného - zevnějších vztahů, tj. pastorage a správy farnosti. V tom podléhá každý kněz v duchovní správě jedině autoritě Ordináře. Nedotýká se ani občanských vztahů a postojů. Každý řeholník je před státními zákony svobodným a osobně zodpovědným občanem.

Pravomoc se dotýká jen vnitřního života členů po stránce náboženské v duchu řádové spirituality a zvláště slibu chudoby. Za nynější formy života si může každý opatřit bez zvláštního povolení všechno, co potřebuje k životu a k práci, ale ne věci mimořádné a nákladné. Na ty potřebuje dovození. Věci přepychové a zbytečné nemohou být ani dovoleny.

Tímto prohlašuji, že nejsem provinciálním představeným ani jiným."⁵³

Je třeba zdůraznit, že Liška se v duchu tohoto pověření o bratry redemptoristy otcovsky staral. Např. v Českých Budějovicích bydlel redemptorista P. Alois Daňha, který byl v závěru svého života postižen těžkou stařeckou demencí a právě P. Antonín Liška ho vícekrát navštívil a zařídil, že P. Daňha byl ubytován na Moravci v charitním domově pro staré kněze.⁵⁴

⁵³ Archiv Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele Svatá Hora, složka Antonín Liška.

⁵⁴ Srov. Osobní vzpomínky P. Václava Kulhánka, viz. rozhovor z července 2011.

3. Působení v Praze (1987-1991)

Z Poříčí nad Sázavou jezdil P. Liška jeden den v týdnu do Prahy na arcibiskupství na zasedání interdiecézního soudu. Jednou mu otec biskup Lebeda řekl: „Když sem pořád jezdíte, to už tu můžete být pořád.” A přeložil P. Lišku do Prahy.⁵⁵

1. 6. 1987 byl jmenován metropolitním kanovníkem v Praze⁵⁶ a tak se přestěhoval z Poříčí nad Sázavou do jednoho z kanovnických domů na Hradčanech.⁵⁷

V tomto období měl na starosti několik farností okolo Prahy a ještě pracoval na interdiecézním církevním soudu. Jeho nadřízeným byl František kardinál Tomášek. Situace na pražském arcibiskupství nebyla v této době jednoduchá. Kardinál Tomášek měl podezření, že v kancelářích arcibiskupství jsou ukryté štěnice. Kdykoliv někdo přišel na důležité jednání, zapínal na stole rádio a hovořil s návštěvou v této zvukové kulise, doufajíc, že hovor zanikne. Na jednání za panem kardinálem také chodili zástupci komunistických úřadů. Často přicházeli ve dvou nebo ve třech, aby mohli vyjednávat v početní převaze. V takovýchto situacích P. Liška chodíval do kanceláře kardinála Tomáška a pomáhal mu odporovat tlaku komunistických úředníků.⁵⁸

Kvůli své práci pro katolickou církev byl několikrát předvolán k výslechu v Praze. Vyšetřovatelé se ptali na konkrétní lidi: „Chodí k Vám tento člověk do kostela?” Antonín odpovídal neurčitě: „Nevím, mně chodí do kostela tolik lidí, že si to nemůžu pamatovat.” Jedna z otázek na výslechu také byla: „Proč jste dělal doktorát?” Antonín odpověděl: „Protože to patří k mé profesi, k dokončení teologického studia.” Vyšetřovatelé také lákali Lišku k podepsání falešných výpovědí výměnou za povolení odcestovat do zahraničí. Všechny tyto návrhy odmítal a vyšetřovatelé svoji snahu přesvědčit Antonína ke spolupráci po několika výsleších skončili.⁵⁹

19. 5. 1988 byl metropolitní kanovník P. Antonín Liška jmenován světícím biskupem pražským a titulárním biskupem ve Vergi. Biskupské svěcení přijal

⁵⁵ Srov. Osobní vzpomínky Mons. Antonína Lišky, viz. rozhovor ze srpna 2001.

⁵⁶ Kněžská matrika Biskupství českobudějovického.

⁵⁷ Srov. Osobní vzpomínky P. Václava Kulhánka, viz. rozhovor z července 2011.

⁵⁸ Srov. Osobní vzpomínky Mons. Antonína Lišky, viz. rozhovor ze srpna 2001.

⁵⁹ Srov. Tamtéž.

11. června 1988 v Katedrále sv. Víta v Praze z rukou pražského arcibiskupa kardinála Františka Tomáška.⁶⁰ Spolusvětitelé byli - vatikánský diplomat arcibiskup Francesco Collesuono a biskup Kajetán Matoušek.⁶¹

V době, kdy byl Antonín Liška pražským světícím biskupem, mimo svých běžných povinností, vedl pouť českých katolíků na svatořečení Anežky Přemyslovny v Římě. Tato pouť se konala v listopadu 1989 a můžeme ji považovat za předzvěst Sametové revoluce. Do Říma se tehdy z Československé republiky vydaly tisíce poutníků, což bylo v době vlády komunistického režimu do tohoto dne prakticky nemožné. Organizaci této obrovské akce měl na starosti z církevních představených biskup Liška.⁶² Společně s dalším organizátorem pouti obcházeli úřady a získávali potřebná povolení. Lidé na úřadech se k nim chovali velmi vstřícně. Ministerstvo financí povolilo, že stačí 100 marek, aby se mohl člověk přihlásit na pouť. Ministerstvo zahraničí zase udělalo benevolenci s vízy.

Když organizátoři připravovali v září pouť v Římě, tam žijícím Čechům říkali, ať se raději připraví na účast 10 000 poutníků, ať pro ně zajistí ubytování, program atd. Češi trvale žijící v Itálii organizátorům poutě nevěřili, čekali 3000 poutníků a byli zaskočení, když přijelo okolo 10 000 lidí. Obrovský počet poutníků způsobil problémy také v dopravě do Říma. Přistavené vlaky nestačily, byly tedy vypraveny i autobusy.⁶³

Komunistický režim v naší zemi se začínal rozpadat. Po návratu z pouti již probíhala revoluční shromáždění. Ve Vinohradském divadle v Praze se přestala hrát představení. Každý den večer se zde scházeli diváci a herci a diskutovali o současné situaci. Na jedno takové setkání byl pozván také biskup Liška. Během svého projevu před přeplněným divadlem předal pozdravy od pana kardinála, který byl ještě v Římě a představoval body, které chtěl pan kardinál sdělit lidem. Následující nedělní mše svatá v Katedrále svatého Víta se zúčastnilo obrovské množství lidí, odpoledne pak proběhla slavná manifestace.⁶⁴

Jako pražský pomocný biskup udělil Antonín Liška biskupské svěcení Miloslavu

⁶⁰ Srov. Zemřel biskup Mons. Antonín Liška. In: *Aktuality*, 2003, č. 18, s. 1.

⁶¹ Srov. Kněžská matrika Biskupství českobudějovického.

⁶² Srov. Osobní vzpomínky P. Václava Kulhánka, viz. rozhovor z července 2011.

⁶³ Srov. Osobní vzpomínky Mons. Antonína Lišky, viz. rozhovor ze srpna 2001.

⁶⁴ Srov. tamtéž.

Vlkovi. Obřad svěcení se konal v českobudějovické katedrále svatého Mikuláše dne 31. března 1990. Miloslav Vlk byl jmenován papežem Janem Pavlem II. sídelním biskupem v Českých Budějovicích a stal se tak předchůdcem Antonína Lišky na Českobudějovickém biskupském stolci.⁶⁵

Na začátku roku 1991, přesně dne 23. 1., byl biskup Antonín Liška ustanoven generálním vikářem Pražské arcidiecéze.⁶⁶ V prvním čtvrtletí tohoto roku také papež přijímá demisi pražského arcibiskupa kardinála Tomáška, a v pražské diecézi nastává období tzv. Seddes Vaccaze - období prázdného biskupského stolce. V tomto přechodném období, než dojde ke zvolení nového sídelního biskupa, spravuje diecézi dočasný administrátor. A dočasným administrátorem Pražské arcidiecéze byl 28. 3. 1991 zvolen biskup Antonín Liška.⁶⁷

V roce 1991 ale nastává ještě třetí změna v životě Antonína Lišky. Biskup Miloslav Vlk je jmenován pražským arcibiskupem, a tím dochází k uvolnění biskupského stolce v Českých Budějovicích.⁶⁸ A tak je 28. srpna roku 1991 Antonín Liška jmenován 11. diecézním biskupem českobudějovickým.⁶⁹

⁶⁵ Srov. Zemřel emeritní biskup Mons. ThDr. Antonín Liška CCsR. *ACTA CURIAE*, 2003, č. 11, s. 43.

⁶⁶ Srov. Zemřel biskup mons. Antonín Liška. In: *Aktuality*, 2003, č. 18, s. 1.

⁶⁷ Srov. Osobní vzpomínky P. Václava Kulhánka, viz. rozhovor z července 2011.

⁶⁸ Tamtéž.

⁶⁹ Srov. Kněžská matrika Biskupství českobudějovického.

4. Biskupem v Českých Budějovicích

(1991-2003)

4.1 Počátky biskupského působení

V překladu papežské jmenovací buly, založeném v Archivu Biskupství českobudějovického čteme: „*Když byl před nedávnem ctihodný bratr Miloslav Vlk přeložen z českobudějovické církve na metropolitní stolec pražský, považujeme za potřebné jmenovat pro Budějovické věřící nového pastýře. Velmi nám totiž záleží na tom, aby i jednotlivým místním církvím stáli v čele biskupové schopní dobře je řídit. Proto z plnosti naší Apoštolské moci tímto Apoštolským listem Tebe, ctihodný bratře, který máš znalosti a dobré pastorační zkušenosti, uvolňujeme z dosavadního úřadu pomocného biskupa pražské církve a od všech svazků s diecézí Vergenskou, svěřujeme Ti úřad biskupa, Otce a Pastýře diecéze českobudějovické a dáváme Ti práva a ukládáme povinnosti spojené s tímto úřadem.*”⁷⁰

Úřadu českobudějovického biskupa se Antonín Liška ujímá 9. listopadu 1991.⁷¹ Slavnostní uvedení do úřadu⁷² se konalo v českobudějovické katedrále svatého Mikuláše. Zúčastnilo se velké množství věřících a téměř 100 kněží. Na slavnosti byli přítomni nejenom čeští biskupové, ale i biskupové ze Slovenska, Německa a Rakouska. Dále se zúčastnili zástupci jiných církví, zástupci české vlády a primátor města. Slavnostní liturgii předsedal arcibiskup Miloslav Vlk a svatého otce zastupoval apoštolský nuncius Giovanni Coppa.⁷³ Těmito slovy nový českobudějovický biskup pozdravil věřící: „*Úkol pastýře a otce Českobudějovické diecéze jsem přijal z ruky Svatého otce jako vůli Boží. Zažil jsem mnohokrát ve svém životě, když jsem o něco stál a snažil se toho dosáhnout, že jsem neměl potom z toho radost, nebylo to "to pravé."* Zprávu o tom, že jsem byl Svatým otcem vybrán za českobudějovického biskupa, jsem obdržel ve Filadelfii, v městě, kde jako biskup působil a vyčerpал své síly až k smrti

⁷⁰ Papežská jmenovací bula založená v Archivu Biskupství českobudějovického, České Budějovice.

⁷¹ Srov. Zemřel emeritní biskup Mons. ThDr. Antonín Liška CCsR. In: *ACTA CURIAE*, 2003, č. 11, s. 43.

⁷² Tzv. Intronizace.

⁷³ Srov. RŮŽIČKA F. *Slavnost intronizace*. In: *Aktuality*, 1991, č. 6, s. 2.

jeden z nejslavnějších rodáků naší diecéze svatý Jan Neumann. Když jste se dozvěděli tuto zprávu, slavil jsem mši sv. u jeho hrobu. Viděl jsem v tom velký symbol a milost Boží. Svěřil jsem mu sebe i diecézi do ochrany a péče, aby nám všem pomáhal jít s Marií k Ježíši. S láskou a obětavostí Dobrého pastýře, s oddaností věrných učedníků Ježíšových."⁷⁴

Za své biskupské heslo si Antonín Liška zvolil: „Evangelizare pauperibus,” které do českého jazyka můžeme přeložit jako: „Hlásat evangelium chudým.”

Nový biskup musel od začátku svého působení řešit několik aktuálních problémů. Prvním problémem bylo nové územní uspořádání Českobudějovické diecéze, které vzniklo po zřízení nové Plzeňské diecéze. Dále bylo třeba opravit zdevastované kostely v příhraničních oblastech a také začít s velmi nákladnou opravou interiéru klášterního kostela Obětování Panny Marie v Českých Budějovicích. Na opravě tohoto kostela novému biskupovi velmi záleželo, protože dříve jej měli ve správě redemptoristé a Antonín Liška byl jedním z členů tohoto řeholního společenství.⁷⁵

4.2 Léta ve správě diecéze

Mimo vykonávání běžných povinností biskupského úřadu, mezi které patří kupříkladu vedení a správa diecéze, udělování svátostí, odpovědnost za výchovu nových kněží, zasedání v České biskupské konferenci, se ještě Antonín Liška jako biskup věnoval dalším činnostem, které mezi ty každodenní nepatřily.

Jako jednu z prvních věcí nechal provést generální rekonstrukci kostela Obětování Panny Marie na Piaristickém náměstí. Tento nádherný chrám ze 13. století byl nepřetržitě v provozu po celou dobu totality a nutně potřeboval opravu interiéru. Biskup Liška P. Kulhánkovi doslova řekl: „*Jako dík za to mé biskupování v Budějicích musím opravit ten náš kostel.*” O opravu se postaral a po ročním uzavření, byl kostel Obětování Panny Marie znovu slavnostně otevřen v sobotu 5. srpna 1995.⁷⁶

⁷⁴ Z pozdravu biskupa Antonína Lišky. In: *Aktuality*, 2002, č. 20, s. 1.

⁷⁵ Srov. Zemřel emeritní biskup Mons. ThDr. Antonín Liška CCsR. In: *ACTA CURIAE*, 2003, č. 11, s. 43.

⁷⁶ Srov. Osobní vzpomínky P. Václava Kulhánka, viz. rozhovor z července 2011.

V pohraničí biskup nepodněcoval pouze opravy kostelů, ale hodně úsilí věnoval hlavně zlepšení vztahů s Německými sousedy. Tato problematika mu byla známá, protože pocházel z obce Bohumilice, která byla za druhé světové války na německém západním okraji protektorátu Čechy a Morava.⁷⁷ Pamětník Václav Kulháněk k tomuto tématu dodává, že před 2. světovou válkou spolu žili Češi a Němci v poklidu. Rozkol nastal po nuceném odsunu Sudetských Němců, kteří se po válce museli vystěhovat. Velkou výhodou bylo, že biskup Antonín Liška uměl perfektně německy,⁷⁸ a nic mu tedy nebránilo obnovovat a udržovat vztahy s Německými sousedy.⁷⁹

Sám biskup Antonín k tomuto tématu po letech snažení o česko-německé usmíření říká, že sousedé za hranicemi jsou opravdu dobří přátelé, se kterými jsou nyní bohaté a vřelé kontakty. Existují společná setkání mládeže, rodin a sportovců. Společně slavíme svátky a poutě, při kterých nás spojuje jedna víra a jedna láska ke Kristu Pánu a Panně Marii. Snažíme se místa drahá našim sousedům udržovat a opravovat a oni nám v tom podstatným způsobem pomáhají. Některé kostely by nebylo možné bez jejich pomoci opravit.⁸⁰

Dalším projektem biskupa Lišky bylo vybudování kněžského domova pro staré kněze v Českých Budějovicích - Suchém Vrbném. V České republice byly za Antonína Lišky pouze dva kněžské domovy. Jeden byl původně v pražských Senohrabech, odkud se musel přestěhovat do Staré Boleslavi, druhý domov byl na Moravci u Velkého Meziříčí. Protože byly oba dva domovy od Českých Budějovic hodně daleko, bylo rozhodnuto, že je třeba zřídit domov pro staré kněze českobudějovické diecéze někde poblíž. Se zřízením domova byly z počátku problémy. Nejprve se měl stavět úplně nový objekt, ale ke koupi nebyl vhodný pozemek. Proto se zrekonstruoval dům v Suchém Vrbném, který byl původně klášterem Těšitelů.⁸¹ O staré kněze se zde starají civilní sestry. Kapacita kněžského domova je 12 kněží.⁸²

⁷⁷ Srov. Zemřel emeritní biskup Mons. ThDr. Antonín Liška CCsR. In: *ACTA CURIAE*, 2003, č. 11, s. 43.

⁷⁸ Z cizích jazyků Antonín Liška ovládal aktivně Německý jazyk, který se učil už v měšťanské škole ve Vimperku a pak na gymnáziu v Libějovicích. Číst pak dokázal v latině, francouzštině, angličtině a italštině.

⁷⁹ Srov. Osobní vzpomínky P. Václava Kulhánka, viz. rozhovor z července 2011.

⁸⁰ Srov. Zápis rozhovoru s Mons. Antonínem Liškou. Archiv Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele Svatá Hora, složka Antonín Liška.

⁸¹ Pozn. Historie této budovy je velmi dlouhá. Později v tomto domě sídlilo SNB a po Sametové revoluci sloužil k bydlení církevních zaměstnanců. V poslední etapě po roce 1990 byl přestavěn na kněžský domov.

⁸² Srov. Osobní vzpomínky P. Václava Kulhánka, viz. rozhovor z července 2011.

„Během svého biskupského působení Antonín Liška udělil kněžské svěcení více než dvaceti kněžím a jáhenské svěcení patnácti trvalým jáhňům českobudějovické diecéze.“⁸³

Svědectví o biskupově činnosti v diecézi podávají také diecézní zpravodaj *Aktuality* a časopis *Setkání*. V *Aktualitách* byl pravidelně uveřejňován kalendář otce biskupa, z kterého je patrné, že Antonín Liška rád a často sloužil poutní bohoslužby. Otec biskup také pravidelně pořádal diecézní pout', na kterou zval všechny věřící. Každý rok se konalo a koná diecézní setkání mládeže a diecézní pout' dětí. Otec biskup Liška se také pravidelně účastnil zahájení akademického roku na teologické fakultě, jednak celebrováním zahajovací bohoslužby v katedrále, jednak proslovem k novým studentům při imatrikulaci. Dále se podařila rekonstrukce kanovníckých domů, ve kterých nyní bydlí kněží, církevní zaměstnanci, sídlí zde také Diecézní Charita, Biblické dílo a redakce časopisu *Setkání*. Otec biskup byl tím, kdo svolával Charismatickou konferenci v Českých Budějovicích. Během jeho biskupského působení se podařilo založit a vybudovat Diecézní centrum života mládeže na Ktiši, které výborně funguje do dnešní doby. Za Antonína Lišky si diecéze připomněla 600. výročí od smrti svatého Jana Nepomuckého. K tomuto výročí se konaly v Nepomuku dvě velké poutě. Tento obrovský výčet aktivit samozřejmě otec biskup neorganizoval a neřídil osobně, ale dle svých možností je podporoval a zapojoval se do nich.⁸⁴

Biskupův pohled na priority v diecézi po jeho desetiletém působení nejlépe ilustruje rozhovor ze srpna 2001, který byl nahrán panem Matouškem ve Volyni. Otec biskup v něm říká, že by se církev měla více a mnohdy rozhodněji vyjadřovat k různým morálním a sociálním otázkám. Velký problém vidí v přístupu novinářů, kteří jsou dle něj často proti církevní, nepřátelští a někdy se vyjadřují k otázkám, kterým nerozumí, a o kterých píše někdy dosti neodborně. Největší problém vidí biskup v malém počtu kněží a v tom, že jsou staří. V době rozhovoru zrovna přemýšlel, kým nahradit zemřelého P. Hobzu, aby to byla rovnocenná náhrada. Mnoho lidí dle něj útočí na Církev proto, že je jim protivná tím, jak klade určité požadavky na život člověka. Zároveň ale v lidech zůstává víra v něco vyššího, nadpřirozeného. U některých lidí

⁸³ Srov. Zemřel emeritní biskup Mons. ThDr. Antonín Liška CCsR. In: *ACTA CURIAE*, 2003, č. 11, s. 43.

⁸⁴ Srov. CIKLER Z. Pět let v životě diecéze s biskupem Antonínem, In: *Setkání*, 1994, č. 4, s. 11.

by se dokonce dalo říci, že věří v Boha, ale nevěří v Církev a struktury. Tomuto duchovnímu cítění lidí vycházejí vstříc sekty, které si vybírají z náboženství jen to, co lidi zaujme.⁸⁵

4.3 Problémy stáří

V době nástupu do Českobudějovické diecéze bylo Antonínu Liškovi 67 let. Byl tedy již v pokročilém věku. Jak léta přibývala, a stáří postupovalo, zhoršovaly se také jeho choroby a biskup byl čím dál více nemocný. Protože sám už na všechny úkoly svého úřadu nestačil, požádal papeže o přidělení pomocného biskupa. Dne 23. února 2001 jmenoval svatý otec pomocným biskupem Mons. Jiřího Paďoura, který byl předtím světícím biskupem pražským. Otec Jiří Paďour do Českobudějovické diecéze nastoupil jako pomocný biskup koadjutor-nástupce. Tedy až Antonín Liška skončí v úřadu sídelního biskupa, Jiří Paďour se automaticky stává, bez jakéhokoliv jmenování, novým sídelním biskupem. Musíme zmínit, že Mons. Jiří Paďour byl pro Antonína Lišku velkou pomocí v jeho biskupských povinnostech.⁸⁶

Ke konci života byl Antonín Liška unavený a nemocný člověk. Také špatně slyšel a lidé méně slyšící, se často uzavírají do sebe. Toto „uzavření se do sebe“ nastalo i u stárnoucího biskupa Lišky, protože téměř nikdo se k němu nedozvonil ani nedovolal. Klepání na dveře neslyšel a telefon měl ve vedlejší místnosti, tudíž jej také neslyšel. Ke konci života šla většina věcí v diecézi jinak než chtěl. Mons. Jiří Paďour měl jiný způsob vedení diecéze. Liška byl např. proti tomu, aby se prodávaly fary. Přestože staré fary jsou opuštěné, kamenné, velice chladné stavby. Kněz v nich v současné době není a pravděpodobně příštích 50 let nebude. A jestli bude v budoucnu více kněží, bude daleko výhodnější postavit faru novou, podle moderních potřeb, než nyní udržovat a v budoucnu opravovat starou kamennou.⁸⁷

Dle kanonického práva musí biskup ve svých 75 letech podat papeži demisi. Po podání demise papež dle svého uvážení rozhodne, kdy ji přijme. Václav Kulháněk vzpomíná, že českým biskupům papež většinou přidával 3 roky, asi jako vděčnost za to,

⁸⁵ Srov. Osobní vzpomínky Mons. Antonína Lišky, viz. rozhovor ze srpna 2001.

⁸⁶ Srov. Osobní vzpomínky P. Václava Kulhánka, viz. rozhovor z července 2011.

⁸⁷ Tamtéž.

že nemohli řádně působit v době totality. Stejně tak se stalo i v případě Antonína Lišky. Jeho demisi Svatý otec přijal až 25. září 2002. Ve věku 78 let se Antonín Liška stal emeritním biskupem a do úřadu diecézního biskupa českobudějovického nastoupil Mons. Jiří Paďour. Slavnostní obřad předání biskupské berly proběhl 9. listopadu 2002 během slavnostní mše svaté v českobudějovické katedrále svatého Mikuláše.⁸⁸

V Archivu Biskupství českobudějovického je také založen rozhovor s emeritním biskupem, podtitul článku zní - Zvonit pro Krista. Přepis některých myšlenek z rozhovoru uvádíme, protože v něm sám otec biskup hodnotí své působení v Českobudějovické diecézi. Uvolnění z úřadu diecézního biskupa vnímal Antonín Liška hlavně jako úlevu od velké zodpovědnosti a starostí. V následujícím měsíci říjnu emeritní biskup prodělal infarkt, byl v nemocnici a zůstal už dlouhodobě ve stavu nemocných. Byl rád, že je pořád v kontaktu s lidmi a zároveň už nemusí rozhodovat. Povinnosti sídelního biskupa, které dříve měl, vnímal jako krásné, přestože rozhodování bylo často složité a těžké.

Když hodnotil své působení v diecézi, mluvil skromně a v plurálu, do kterého zahrnoval své spolupracovníky. Doufal, že se podařilo dle možností zorganizovat farní správu a vychovat okolo dvaceti nových kněží. Kladně hodnotil rozvinutí pastorační práce v Kájově a také zavedení Fatimských dnů na Lomci. Hodně si cenil poutí na Svatou horu. Zdůrazňoval, že to nebyl jen výlet, protože tam zpovídalo zhruba 20 kněží, a mělo to tedy velký pastorační přínos.

Dále kladně hodnotil příchod dvou ženských řeholí do Českých Budějovic. V ulici Na Sadech začaly působit Školské sestry, v ulici Lipenské zase začaly působit Sestry Nejsvětější svátosti. Oba tyto řeholní řády dle otce biskupa velmi dobře pracují a rozvíjejí se. Byl rád také za to, že v diecézi funguje Biskupské gymnázium a Teologická fakulta. Věřící absolventi Teologické fakulty, i když nepracují v církevní službě, jsou takovými zvonky, které budou zvonit mezi lidmi pro Krista Pána.

Emeritnímu biskupovi bylo hlavně líto, že se nepodařilo získat více bohoslovců. Nepovedlo se také uvést do života adorační pobožnosti za kněžská povolání po celé diecézi, ty jsou jen výjimečně. Dále jej mrzelo, že se nepodařilo stabilizovat duchovní správu v diecézi podle obvodů. Existoval plán, jehož cílem bylo rozdělit diecézi na obvody, v každém vikariátu měly být přibližně 3 obvody. A v centru obvodu mělo

⁸⁸ Tamtéž.

být několik kněží, každý měl spravovat tři farnosti. Dále měl být v centru obvodu jáhen, katechetka a pastorační asistent, který se měl starat o záležitosti vnější – tento záměr se ale nepodařilo zrealizovat. Možná ale, že je to dobře, ono se ukazuje, že nejlepší je, když je v každé farnosti farář, jak tomu bylo dříve, ale to je dnes možné jen ve větších farnostech.⁸⁹

Poslední měsíce života bydlel emeritní biskup, stejně jako doposud, v českobudějovické biskupské rezidenci a stále dle svých možností pomáhal v diecézi. Sloužil mše svaté a ve farnostech uděloval svátost biřmování. Poslední svátost biřmování udělil 14. června 2003 v Písku. Kvůli zdravotním obtížím byl ještě tento den večer hospitalizován v nemocnici v Českých Budějovicích. Po návratu z nemocnice domů do biskupské rezidence se jeho zdravotní stav neustále zhoršoval, i přesto ale sloužil denně v biskupské kapli mši svatou.⁹⁰

4.4 Úmrtí

„Biskup Antonín Liška zemřel v pokoji v přítomnosti modlících se příbuzných, řeholních sester a zaměstnanců biskupství 15. 10. 2003.

Pohřební obřady se konaly ve čtvrtek 23. října. Začaly pohřební mší svatou v českobudějovické katedrále. Jejím hlavním celebrantem byl pražský arcibiskup kardinál Miloslav Vlk, který v úvodu mše svaté zhodnotil život a činnost zemřelého. Pohřební homilii pronesl předseda České biskupské konference, Olomoucký arcibiskup Mons. Jan Graubner. Projev na rozloučenou pronesl i apoštolský nuncius v České republice, arcibiskup Mons. Erwin Ender, primátor města Českých Budějovic Doc. RNDr. Miroslav Tetter, řeckokatolický košický biskup Mons. Milan CHatur CSsR, linecký biskup Mons. Maxmillian Aichern OSB a biskupský vikář prel. Václav Dvořák. Soustrastný telegram generálního představeného kongregace redemptoristů Josepha W. Tobiana CCsR. přečetl provinciál této kongregace P. Stanislav Příbyl CCsR ze Svaté Hory. Obřadů v katedrále se zúčastnilo 18 biskupů, 185 kněží a asi 2000 ostatních přítomných.

⁸⁹ Srov. Zvonit pro Krista. Archiv Biskupství českobudějovického, České Budějovice.

⁹⁰ Srov. Zemřel emeritní biskup Mons. ThDr. Antonín Liška CCsR. In: ACTA CURIAE, 2003, č. 11, s. 44.

Po mši svaté a obřadech posledního rozloučení byl zemřelý emeritní biskup převezen na hřbitov svaté Otýlie v Českých Budějovicích a podle své vůle pohřben mezi své řeholní spolubratry redemptoristy. Pohřební obřady vykonal jeho nástupce, českobudějovický biskup Mons. Jiří Paďaour OFMCap.”⁹¹

⁹¹ Zemřel emeritní biskup Mons. ThDr. Antonín Liška CCsR. In: *ACTA CURIAE*, 2003, č. 11, s. 44.

5. Osobnost biskupa Antonína Lišky očima jeho spolupracovníků

Při příležitosti 70 narozenin biskupa Antonína Lišky vyšlo v diecézním časopise Setkání několik článků. Některé z nich ve zkrácené podobě uvádíme, protože je můžeme považovat za další prameny, které nám pomáhají k dokreslení obrazu osobnosti Antonína Lišky. Tyto články jsou zajímavé hlavně proto, že je psali blízcí biskupovi spolupracovníci a také proto, že nám nepopisují pouze jeho kladné vlastnosti.

5.1 Josef Hes

Na prvním místě uvádíme článek pana Josefa Hese, který pracoval jako sekretář Antonína Lišky: *„Cesty Boží jsou nevyzpytatelné. Nikdy jsem nepochopil, proč se právě někdo takový, jako je Antonín Liška, stal biskupem. Když jsem se dozvěděl oficiálně, že bude budějovickým biskupem, žádné nadšení jsem neprojevoval. Říkalo se o něm mnohé. „Neprůbojný a váhavý, nemá rád laiky.“ Po biskupu Vlkovi, který o laicích často hovořil, se to zdálo jako změna k horšímu. A to jsem ještě netušil, že zanedlouho budu jeho sekretářem. To ostatně ani tušit nešlo, že by někdo, kdo údajně nemá rád laiky... Názor na našeho otce biskupa jsem podstatně změnil. Ne proto, že je nyní mým šéfem, ale protože jsem jej postupně a pomalu začal poznávat.“*

Je to pravý Jihočech, v němž není lsti. Jen těžko se komukoliv otvírá, přestože by sám mnohdy o to stál. Otec biskup Antonín nemá rád jakoukoliv povýšenost a nadřazenost. Nerad se setkává s lidmi, kteří, byť skrytě, touží po moci. Sám velice nerad vystupuje v roli nadřízeného, a dokonce nerad používá „odznaky své moci.“ Když si musí nasazovat mitru a brát berlu, utrousí někdy mezi zuby: „Kdy už se zbavíme toho středověku?“

Oslavy by pro něj vůbec nemusely existovat. Když oslavoval poprvé narozeniny v Českých Budějovicích, připravili jsme se spoluzaměstnanci malou oslavu na biskupství. Když jsem mu o této oslavě řekl, odpověděl mi: „Ale já nic slavit nechci.“ „Otče biskupe, vím, že netoužíte po oslavách, ale jednou jste biskupem a dneska máte

narozeniny, tak to nelze přejít mlčením a na tu oslavu jít musíte!”

Tak tedy šel, ale cestou mi citoval z Bible: „Amen, amen pravím tobě, když jsi byl mladší, sám ses přepásával a chodil jsi, kam jsi chtěl, ale až zestárneš, vztáhneš ruce a jiný tě přepáše a povede, kam nechceš.” (J 21,18) Tato věta myslím vystihuje jeho osud. Rád by byl řeholníkem, rád by byl farářem, rád by hloubal v biblistice nebo právu, rád by žil mezi „obyčejnými lidmi,” ale má tu „smůlu,” že je biskupem.

Začal jsem tím, že nevím, proč se stal biskupem. Otec biskup Antonín Liška není politik, není církevní hodnostář, není ani slavný kazatel, ani vynikající organizátor. Ale má jednu obrovskou přednost - miluje normální lidi. Bez připravených řečí, bez promyšlených gest, bez halasného objímání, ale miluje je skutečně. A mnohdy a rád jim pomáhá.”⁹²

5.2 P. František Sobíšek

P. František Sobíšek, ve svém článku popisuje biskupa Antonína Lišku jako člověka ochotného pomoci i tam, kde by vůbec nemusel, ať už kvůli věku nebo svému postavení a pracovnímu vytížení. Článek se v časopise Setkání jmenoval: „Tak tam dojedu já.” Je to další střípek, který nám pomůže vykreslit osobnost Antonína Lišky: „Stává se občas, že se v pátek při obědě rozvine debata u stolu a při ní někdo oznámí, že právě telefonovali, že ten či onen kněz onemocněl nebo ho odvezli do nemocnice. Jak tuto nepředvídanou situaci řešit? Každý z kněží obědvající na biskupství už mívá přiděleny 2 či 3 mše sv. v různých kostelích. Tu se vloží do debaty otec biskup a zakončí, je-li na tu neděli volný, větou: „Tak tam dojedu já.” Všichni z jeho rozhodnutí cítíme, že tu větu říká velmi rád. Jednak to svědčí o tom, jak rád konal službu faráře, jednak to i sám zdůvodňuje slovy: „Tak nejlépe poznám stav farnosti, když přijedu neohlášen.” Ne, že by chtěl z těch překvapení - návštěv bez ohlášení - farnosti kritizovat. Naopak, když se vrátí a v pondělí sděluje své dojmy z nedělních zástupů, přímo z něho číší radost z toho, že může pochválit práci, kterou konají stárnoucí, často nemocní, či mladší, často přetížení kněží a jejich farníci.”⁹³

⁹² HESS R. Čest nebo trest. In: *Setkání*, 1994, č. 4, s. 12-13.

⁹³ SOBÍŠEK F. Tak tam dojedu já. In: *Setkání*, 1994, č. 4, s. 12.

5.3 P. Václav Kulhánek

P. Václav Kulhánek dlouholetý spolupracovník Antonína Lišky na otázku: „Jaký byl modlitební život biskupa?“ odpověděl: *„Byl to zbožný řeholník a vzorný kněz, který po náboženské stránce plnil všechny povinnosti. Jeho život modlitby byl zanícený. Lidé říkali: „Máme biskupa hluboce věřícího a hluboce zbožného.“ Antonín Liška stál vždy na svém hlavně v podstatných církevních věcech, ale nikdy nikoho nedráždil, proto vycházel z komunisty a prošel i u státních úřadů. Byl to umírněný, obětavý člověk, který chtěl s každým vyjít.“*

Dále se zmiňuje o tom, jaký byl Antonín Liška jako nadřízený: *„Byl to dobrý a vynikající, zbožný člověk, který ovšem nerad poroučel - což je problém, pokud zastáváte vedoucí funkci. Kněží z Prahy o něm říkali, že je to „nádhernej typ farářskej, ale ne biskupskej.“ On nerad poroučel a mrzelo ho, když mu někdo něco odmítl. On nedával rozkazy, on svého podřízeného požádal. A když ho někdo odmítl, tak ho to bolelo, on tím trpěl. Ale nedával to na sobě znát. Ke kněžím měl otcovský vztah a nerad je překládal, až když to muselo být.“⁹⁴*

⁹⁴ Osobní vzpomínky P. Václava Kulhána, viz. rozhovor z července 2011.

Závěr

Cíl práce, kterým bylo sepsání prvního uceleného životopisu biskupa Antonína Lišky, se podařilo naplnit. Během shromažďování informací o biskupově životě jsem zjistil, že hodně informací v písemné podobě neexistuje. V těchto místech se tedy práce opírá hlavně o rozhovory s pamětníky.

Hlavně z počátku byl hlavním zdrojem informací mnou vedený rozhovor s pamětníkem P. Václavem Kulhánkem z července 2011. Ukázaly se ale dva problémy. Za prvé, měl jsem k dispozici úplné minimum informací o dětství Antonína Lišky. Za druhé, některé informace z rozhovoru s P. Václavem Kulhánkem nešlo ani potvrdit ani vyvrátit. Tuto situaci nakonec pomohla vyřešit nahrávka rozhovoru s Mons. Antonínem Liškou, kterou mi ze svého archivu zapůjčil P. Pavel Liška z Netolic. Tato nahrávka, kterou jsem měl k dispozici až v době, kdy již byla základní část bakalářské práce napsána, pomohla potvrdit informace, které jsem již měl z rozhovoru s P. Kulhánkem. Co se datace událostí a jmenování týká, ty máme potvrzené hned z několika zdrojů. Hlavním zdrojem byly samotné jmenovací listiny uložené v již dříve jmenovaných archivech a dále kniha Českobudějovická diecéze od J. Kadlece a také velké množství kratších článků, které vycházely v diecézním časopise Aktuality.

Nesrovnalosti, které se objevily ohledně názoru, že P. Antonín Liška byl během totality tajným provinciálem redemptoristů, mi pomohla vyřešit konzultací paní Ing. Traxlerová z Archivu redemptoristů na Svaté Hoře u Příbrami. Antonín Liška tajným provinciálem redemptoristů za totality nebyl.

A jaký vlastně byl otec biskup Antonín Liška. Myslím, že nejlepší odpověď nám ještě jednou mohou dát jeho nejbližší spolupracovníci: „*Byl to zbožný řeholník a vzorný kněz, který po náboženské stránce plnil všechny povinnosti. Jeho život modlitby byl zanícený. Lidé říkali: „Máme biskupa hluboce věřícího a hluboce zbožného.“ Antonín Liška stál vždy na svém hlavně v podstatných církevních věcech, ale nikdy nikoho nedráždil, proto vycházel z komunisty a prošel i u státních úřadů. Byl to umírněný, obětavý člověk.*”⁹⁵

„*Otec biskup Antonín Liška není politik, není církevní hodnostář, není ani slavný kazatel, ani vynikající organizátor. Ale má jednu obrovskou přednost - miluje normální*

⁹⁵ Osobní vzpomínky P. Václava Kulhánka, viz. rozhovor z července 2011.

lidi. Bez připravených řečí, bez promyšlených gest, bez halasného objímání, ale miluje je skutečně. A mnohdy a rád jim pomáhá.”⁹⁶

⁹⁶ HESS R. *Čest nebo trest*. In: *Setkání*, 1994, č. 4, s. 12-13.

Seznam zdrojů

I. Literatura

KADLEC J. *Českobudějovická diecéze*, České Budějovice: Sdružení Sv. Jana Neumanna, 1995, 146 s. ISBN: 80-901602-3-9.

LETZ R. Postavenie Katolickej cirkvi v Československu v rokoch 1948-1989 s osobitným zreteľom na česko-slovenské vzťahy. In: WEIS M., SVOBODA R. a kol. *Kříž pod rudou hvězdou*. České Budějovice: JIH, 2009, 264 s. ISBN: 978-80-86266-30-5.

LIŠKA, A. *Zmrtvýchvstání v moderní exegezi*, Poříčí nad Sázavou, 1975, Disertační práce, Teologická fakulta v Litoměřicích, s. 2.

PERNES J. Čas obětí: Odpor československé veřejnosti proti sovětské okupaci od srpna 1968 do srpna 1969. In: FAJMON H. (ed.) *Sovětská okupace Československa a její oběti*. Brno: CDK, 2005, 131 s. ISBN: 80-7325-048-9.

SKOUMALOVÁ, M. *Církevní soudy Římskokatolické církve v českých a moravských diecézích po roce 1948*. Olomouc, 2011. Diplomová práce. *Univerzita Palackého v Olomouci*. Cyrilometodějská teologická fakulta. Katedra církevního práva. Vedoucí práce Monika Menke. s. 44.

VAŠKO V. *Dům na skále 2: Církev bojující. 1950- květen 1960*. Kostelní vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007, 466 s. ISBN: 978-80-7192-892-8.

VAŠKO V. *Neumlčená II.: Kronika katolické církve v Československu po druhé světové válce*. Praha: Zvon, 1990, 266 s. ISBN: 80-7113-035-4.

II. Periodika

ACTA CURIAE Českobudějovické diecéze roč. 2003.

AKTUALITY-SETKÁNÍ. Čtrnáctideník vydávaný z pověření Biskupství českobudějovického Sdružením sv. Jana Neumanna v Č. Budějovicích. Roč. 1991- 2003.

SETKÁNÍ: Diecézní časopis pro křesťanské společenství, roč. 1992-1994.

III. Rozhovory

Osobní vzpomínky P. Václava Kulhánka, rozhovor vedený Martinem Jelečkem ze dne 21. 7. 2011. Digitální záznam v majetku autora.

Osobní vzpomínky Mons. Antonína Lišky, rozhovor vedený Jaromírem Matouškem ze srpna 2001. Digitální záznam v majetku P. Pavla Lišky.

Osobní vzpomínky P. Pavla Lišky, rozhovor vedený Martinem Jelečkem ze dne 3. 10. 2011. Digitální záznam v majetku autora.

IV. Archivní Prameny

Archiv Biskupství českobudějovického, České Budějovice, Kněžská matrika Biskupství českobudějovického.

Archiv Biskupství českobudějovického, České Budějovice, složka Antonín Liška.

Archiv Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele Svatá Hora, složka Antonín Liška.

Abstrakt

JELEČEK M. *Antonín Liška – biskup českobudějovický*. České Budějovice. 2012. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra církevních dějin. Vedoucí práce R. Svoboda.

Klíčová slova: Antonín Liška, biskup, Českobudějovická diecéze, redemptoristé, životopis, osobnost, období komunismu.

Práce popisuje život a činnost 11. českobudějovického biskupa Antonína Lišky. Práce začíná narozením Antonína Lišky v Bohumilicích, popisuje rodinné zázemí, studia a přípravu na kněžské povolání, vstup do Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele – redemptoristů. Dále popisuje přepadení a násilnou likvidaci mužských řeholí v Československu, Antonínovu práci u PTP, tajné kněžské svěcení a civilní zaměstnání Antonína Lišky. Dále se zabývá rokem 1968 a jeho významem v životě Antonína Lišky, jeho působením v Poříčí nad Sázavou, prací na Arcibiskupství pražském a biskupským svěcením. Velká část práce je zaměřena na činnost Otce biskupa v Českobudějovické diecézi. Závěrečnou kapitolu tvoří charakteristika osobnosti Antonína Lišky.

Abstract

Antonín Liška - bishop of České Budějovice

Key words: Antonín Liška, bishop, diocese of České Budějovice, Redemptorists, biography, personality, period of communism.

The paper deals with the life and work of Antonín Liška, 11th bishop of České Budějovice. It begins with his birth in Bohumilice, describes his family background, studies and preparation for the vocation of priest, his entrance in the Congregation of the Most Holy Redeemer. It further describes the assault on and violent dissolution of male religious orders in Czechoslovakia, Antonín's work with the Auxiliary Technical Troops, his secret ordination and civil occupation. It further deals with the year 1968 and its significance in the life of Antonín Liška, his activity in Poříčí nad Sázavou, his work at the Archbishopric of Prague and his ordination to bishop. A major part of the work focuses on the activity of the Father bishop in the diocese of České Budějovice. The last chapter provides a characteristic of Antonín Liška's personality.